

ԿՐԹՆԱԿԱՆ

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

«Ուր Տիրոջ հոգին կայ, հոն ազատութիւն կայ».

Բ. ԿՈՐՆԹ. Գ. 17

«Եւ պիտի նանչնաւ նամարտութիւնը, ու նամարտութիւնը պիտի ազատէ ձեզ» . ՅՈՎՀ. Ը. 32

«Պիտի կեցե՛ք այն ազատութեան մէջ, որով Քրիստոս զմեզ ազատեց» . ԳԱՂ. Ե. 1

Ազատութիւնը հիմնական յատկանիշն է Քրիստոնէական կեանքին զոր ապրելու կանչուած է ամէն հաւատացեալ։ Ապրելու համար կեանք պէտք է ունենալ . իսկ լաւ ապրելու համար՝ ազատութիւն այդ կեանքին մէջ։ Արդարեւ կեանք կրնայ գոյութիւն ունենալ առանց ազատութեան։ Քրիստոնեայի մը մէջ վերածննդեան գործը կրնայ կատարուած ըլլալ, մարդ նոր բնութեան կրնայ տիրացած ըլլալ, երկնային ըղձանքներով կրնայ տոգորուած ըլլալ . այսուհանդերձ կրնայ տակաւին ազատութենէն զուրկ մնացած ըլլալ։

Քրիստոնեային ոչ միայն կը հաղորդուի հոգիի կեանքը Քրիստոսի կողմէ, այլ նաեւ կը հայթայթուի ինչ որ անհրաժեշտ է այդ կեանքի բարդաւաճման ու ծաղկումին համար։ Հոգեկան պայքարները, զորս քրիստոնեայ մը կը մղէ իր ստորին հակումներէն դէմ, կրնան յայտարար նշաններ ըլլալ կենսունակութեան . սակայն իրականին մէջ կը մատնանշեն գերութեան վիճակ մը . վասնզի ազատը երբեք չի մաքառիր իր ազատութեան համար, զոր ունի արդէն . գերին է որ կ'ընէ ատիկա, քանի որ չունի զայն։ Յուսահատ ճիգերը, զորս կ'ընենք զմեզ հոգեպէս ազատագրելու բոլոր այն ազդակներէն որոնք կը կապտեն մեր ազատութիւնը, կըրնան նկատուիլ իրեւ ապացոյցներ թէ մենք չենք մեռած մեղքի և անօրէնութեանց մէջ . բայց այսպիսի մաքառումները պէտք է չփոթել «բարեւոյ պատերազմ»ին հետ։ Ազատութիւնը նպատակ մը չէ, այլ պայման մը՝ քրիստոնէական պայքարի, — յաղթական պայքարի։ Մեր պայքարներէն իրապէս յաղթական դուրս գալու համար, առնուազն քիչ մը բան պէտք է գիտնալ թէ ի՞նչ կը նշանակէ «պինդ կենալ

այն ազատութեան մէջ, որով Քրիստոս զմեզ ազատեց»։

Կենդանի էակի մը ազատութիւնը կը կայանայ իր անարգել գործունէութեան մէջ։ «Միայն ա՛յն էակը իրապէս ազատ կրնայ կոչուիլ, որ կ'ապրի ու կը գործէ իր էութեան պահանջներուն հետ համերաշխաբար, որ կրնայ իր կարողութեան ծախքերը բանալ անարգել ու անշփոթ»։ Այս գործը ի գլուխ հանելու համար անհրաժեշտ է որ կեանքը, — ըլլայ անիկա բուսական, կենդանական, և հոգեկան — գտնուի իր իսկական և յարմար միջավայրին մէջ։ Հո՛ն է միայն որ ան պիտի գտնէ թէ՛ իր սնունդը և թէ՛ իր ազատութիւնը։ Այսպէս, բոյսը ոչ միայն պէտք է ունենայ հող, այլ նաեւ օդ, խոնաւութիւն և արեւ։ Միջավայրը չէ որ սկիզբ կուտայ կեանքին, այլ կը հայթայթէ ինչ որ անհրաժեշտ է իր տարածանքին ու բարգաւաճման համար։ Այս անարգել գործունէութեան մէջ է որ կը կայանայ իր ազատութիւնը։

Այսպէս ալ բնութեան մէջ, կ'ըսենք արարած մը ազատ է երբ կրնայ անարգել շարժիլ իր բնիկ միջավայրին մէջ։ Թողունը ազատ է օդին մէջ, ձուկը՝ ջուրին մէջ։ Հանէ՛ զանոնք իրենց միջավայրէն, իրենց ազատութիւնը կը կորսուի։ Փոխէ՛, կամ եղանակաւորէ՛ միջավայրին նկարագիրը, ու դուն կը սահմանափակես կամ կը կապտես այդ կեանքին ազատութիւնը։

Մարդ մեղքով ոչնչացուցած է կեանքի ներքին սկզբունքը, ու աւերած՝ այն ուղիով որ անոր ճշմարիտ բնակավայրն էր։ Վերանորոգութիւնը կը կայանայ հոգին վերակենդանացնելու, ու զայն իր իսկական միջավայրին առաջնորդելու մէջ։ «Վերստին ծնանիլ»ը ստանալ է այդ վերակենդանութիւնը . իսկ «ի Քրիստոս ըլլալ»ը՝ այդ միջավայրին մէջ փոխադրուիլ։ Ուրեմն հոգեւոր կեանքը կը ճանչցուի միայն անոնցմէ՛ որոնք նոր կեանքը ունին, ու կը մնան Ասոր մէջ որ իսկական ոլորտն է այդ կեանքին։ Հետեւաբար չենք կրնար ըսել որ ամէն վերածննալ հոգի անհրաժեշտաբար հոգեւոր ազատութեան վիճակի մը մէջ կը գտնուի։ Դարձը ամէն ինչ չէ։ Էականը փրկութիւնն է, որ աւելի բան կը նշանակէ քան՝ լոկ վերստացումը Աստուածայինին . այսինքն

մեղքով կորսուած ներքին կենսական ըս-
կըզրուանքին։

Երբեակ ազատագրութեան կան զորս
նկատի պիտի առնենք ճշմարիտ ազատու-
թեան ըմբռնումին հետ յարակցաբար. —
մտքի, խղճմտանքի, ու կամքի ազատու-
թիւն։

Մտքի ազատութիւն. ըստ նախապէս
տրուած սահմանումին, միտքը պէտք է
իրեն պատշաճ միջավայրը ունենայ որ-
պէսզի ազատ ըլլայ։ Այդ միջավայրը նը-
մարտութիւնն է։ Միտքը ազատ էր երբ
առաջին անգամ ստեղծուեցաւ մարդուն
մէջ. ինչպէս ամէն ստեղծուած էակ և իր՝
միտքն ալ իր խակական միջավայրին մէջ
զրուած էր. որովհետեւ՝ նմարտութիւնն էր
այն ոլորտը որուն մէջ կը բնակէր և կը
գործէր միտքը։ Մարդուն բարոյական և
հոգեւոր շրջապատին մէջ ամէն բան կատա-
րելապէս համերաշխութեան մէջ էր իր ի-
մացական լինելութեան հետ։ Անկուսկն աս-
դին սակայն ամէն ինչ փոխուած է։ Մար-
դուն միտքը կաշկանդումի տակ է իմացա-
կան ու բարոյական խաւարի, տգիտութեան
և սխալանքի։ Առաքեալը հետեւեալ կեր-
պով կը ներկայացնէ այս վիճակին մէջ
եզոզները. «Որոնց իմացականութիւնը խա-
ւարած է. անոնց մէջ գտնուած տըգի-
տութեան եւ իրենց իմացականութեան
կուրուքեան պատճառով օտարացած են
այն կեանքէն որ Աստուծմէ կուգայ» (Եփս.
Դ. 18)։ Մարդ ինչպէս հաւատք ընծայելով
Աստանայի սուտին. այս արարքով կոր-
ծանեց ճշմարտութիւնը, և արտաքսուելով
ճշմարտութեան ոլորտէն, մարդկային միտ-
քը կորսնցուց իր ազատութիւնը։

Քրիստոս կը վերանորոգէ մեր մէջ ա-
զատութիւնը, ճշմարտութեան լոյսին բե-
րելով զմեզ։ «Պիտի ճանչնաք ճշմարտու-
թիւնը, ու ճշմարտութիւնը պիտի փրկէ
ձեզ» (Եովհ. Ը. 32)։

Ինչ որ է օգր բռնուին, ու ջուր՝
ծուկին, նոյն է Աստուծոյ նմարտութիւնը
մեր միտքին։ Ինչպէս թոչունը իր թեւերը կը
բանայ իրեն սեպհական ոլորտին մէջ, այնպէս
ալ մեր իմացական ոյժերը և կարողութիւն-
ները կը բացուին աստուածային ճշմարտու-
թեանց մթնոլորտին մէջ, ուր կը գտնեն
իրենց բարգաւաճումը, ինչ որ մեր հոգի-
ները կը լեցնէ մասնաւոր ուրախութեամբ մը։

Բայց երբ նմարտութեան մասին կը
խօսինք, այդ եզրին տակ լոկ վերացական
բան մը չենք ուզեր հասկնալ. այլ կ'ակ-
նարկենք Անո՛ր՝ որ յայտարարեց. «Ե՛ս եմ
ճշմարտութիւնը», կ'ակնարկենք ճշմար-
տութեան այն կենդանի մարմնացումին՝
«Որուն մէջ կ'ապրինք, կը շարժինք, և
ունինք մեր էութիւնը»։ Փրկարար հա-
ւատքը իր մէջ կ'ենթադրէ իրական անցք
մը մէկ ոլորտէն միւսը, խաւարէն լոյսին։
Ի՛ր, Քրիստոսի մէջ, որ ճշմարտութիւնն
իսկ է, կը հասնինք մեր մտքի կամ իմա-
ցական կատարեալ ազատագրումին։

Խղմնամբի ազատութիւն. — Կաշկանդում
կրնայ յառաջ գալ ոչ միայն տգիտութենէն
այլ նաեւ մեղքէն։ Խղճմտանքին վրայ ծան-
րացող յանցապարտութեան զգացումը, կըր-
նայ կապտել հոգին ամէն ազատութենէն։
Ձի կրնար գոյութիւն ունենալ ոչ մէկ ա-
զատութիւն արտայայտումի, սուրբ համար-
ձակութեան, և Աստուծոյ ներկայութեան
եշեշու, եթէ մեղքը իր ստորնացուցիչ և
պղծագործ հանգամանքով կը ծանրանայ
խղճմտանքին վրայ։ Մինչև որ մեր սիրտե-
րը չլուանք «ի խղճէ չարեաց» (Եբր. Ի. 22),
ինչ որ իրմնական պայման է, չենք կրնար
մտնել «ի սրբութիւն սրբութեանց»։ Ազա-
տագրեալ խղճմտանքը մաքրուած խղճմը-
տանք մըն է։ Երբ ասիկա իրագործուի, հո-
գին կը մտնէ խաղաղութեան մթնոլորտի
մը մէջ։ Այդ խաղաղութեան մէջ է որ
խղճմտանքը կը գտնէ իր ազատութիւնը։
Սակայն լոկ «Իր խաչին արիւնո՛վ» է որ
ասիկա կրնայ ճանչցուիլ։ Երբ տեսնենք
Քրիստոսի մահուան իմաստը, երբ ընդու-
նինք զայն իբրեւ միակ միջոցը որով մենք
հաշտութեան կը բերուինք Աստուծոյ հետ,
այն ատեն միայն կը ճանչնանք թէ ի՛նչ կը
նշանակէ խաղաղութիւն։ Այն ատեն մենք
կ'անդրադառնանք որ ոչ միայն խաղաղու-
թիւն յառաջ բերելու հետամուտ ենք, այլ՝
կը զգանք թէ փոխադրուած ենք Անոր մէջ
որ մեր խաղաղութիւնն է։ Խղմնամբի, ու-
րեմի իր ազատութիւնը կը գտնէ աստուա-
ծային խաղաղութեան ոլորտի մը մէջ։

Կամբի ազատութիւն. — Դիտել կուտայ
իրատես քարոզիչ մը «թէ մարդկային գոր-
ծերու անկատարութիւնը և տկարութիւնը
արդիւնք են կիրքերու գերազահութեան մեր
մէջ, թէ կիրքերը շատ զօրաւոր են, և կամ-

քը իրենց ետեւէն կը քաշկուտեն կը տանին, թէ կամքը, իրրեւ մարդուն մէջ կարգ ու կանոնը պահող ոյժ, ջլատուած է և անգործութեան մատնուած ք: Արդարեւ մարդուն կամքը, ներկայիս, ազատ չէ: Ան գերին է կամ վատի և կամ ցանկութեան: Եթէ մարդու մը կիրքերը չար են, իր կամքը զոհն է մեղսալից բռնակալութեան մը: Կրնայ մէկը լսյս և զիտութիւն ունենալ, սակայն ազատութենէ զուրկ մնալ:

Մարդ մը կրնայ տեսնել ու ճանչնալ ինչ որ շիտակ է. այսուհանդերձ կրնայ խրտչիլ զայն գործադրելէ յանդիմանութեան կամ դժուարութեան վախէն: Ասիկա գերութեան վիճակ մըն է: Մէկը կրնայ տեսնել չարիքը ու զիտնալ թէ իր պարտականութիւնն է խուսափիլ անկէ. այսուհանդերձ կրնայ հակառակը գործել, հաճոյքի պատճառով որ առաւել կամ նուազ չափով կապուած է այդ չարիքին հետ: Ի՞նչպէս կարելի է այսպիսի վիճակէ մը ազատիլ:

Ենթադրենք որ կամքը զօրացած է, և պարտականութեան զօրաւոր զգացումէ մը տարուած՝ մարդ կրցած է իր կիրքերուն վրայ տիրապետել. կրնա՞նք այսպիսի մէկը ճշմարիտ ազատութեան տիրապար առնել: Անշուշտ ոչ: Ինչպէս որ կարող ու կորովի գրող մը կ'ըսէ. «Կրնանք պարտադրել մենք մեզի որ կատարենք ինչ ինչ գործեր կամքի ճիշդով, բայց ասիկա բոլորովին տարբեր բան է, մեր միտումներն ալ այդ գործերուն հետ հաշտ ուղղութեան մը մէջ դնելէն»: Կամքին պէտք եղածը զայն զօրացնելը չէ, այլ զայն ազատագրելը: Ամեն բանէ առաջ պէտք է զայն իրեն յարմար միջավայրին մէջ դնել. հո՞ն է որ ան պիտի գտնէ իր ազատութիւնը: Կրնայ տկար ըլլալ, բայց բաւ է որ ազատ ըլլայ. որովհետեւ ազատ ըլլալով տակաւ առ տակաւ կը պատրաստուի զօրանալու: Միջավայրը ուր կամքը կը գտնէ իր ազատութիւնը Աստուծոյ սեռն է:

Ազատութեան ժողովրդային սահմանումը — այսինքն «ընել ինչ որ կ'ուզես» — ի վերջոյ հետի չէ ճշմարտութենէ: Փառաւորեալ հոգիները ազատ են, ու կ'ընեն ինչ որ կ'ուզեն. բայց սուրբ ըլլալով իրենց բաղձանքներուն մէջ, կ'ընեն ինչ որ Աստուծոյ հաճոյ է: Այսպէս ալ ինչչափով որ մարդու մը զգացումները մաքրուին նոյն-

չափով ինք ալ հաճոյք կը զգայ ընելէ ինչ որ հաճոյ է Աստուծոյ. և ըստ այսմ, կը գտնէ իր ազատութիւնը իր ուզածը ընելուն մէջ: Ուրեմն ինչ որ կը սրբէ ու կը մաքրէ մեր զգացումները նոյն ատեն կ'ազատէ մեր կամքը: Կամքը ազատագրելու համար ուրեմն պէտք է զայն Աստուածային սիրոյ մթնոլորտին մէջ բերել: Ինչպէս որ միաքը կը գտնէ իր ազատութիւնը Անոր մէջ որ ճշմարտութիւնն է. և խղճմտանքը՝ Անոր մէջ որ մեր Խաղաղութիւնն է, այնպէս ալ կամքը կը գտնէ իր ազատութիւնը Անոր մէջ որ մարմնացումն է Կատարեալ Սիրոյ:

Արդ, եթէ սիրոյ մէջ է գաղտնիքը բարձրագոյն ազատութեան, հարց կը ծագի ընդհանրաբար թէ ի՞նչ է սէրը. ո՞ր պէտք է փնտռել զայն, ուրկէ՞ կուգայ ան, և ինչպէս կրնանք ճանչնալ զայն, ու անոր մէջ բնակիլ:

Սէրը որ դուրս կը վանէ երկիւղը մեր մէջէն, և կ'ազատէ զմեզ, մարդկային սէր չէ, յարակից անոր բնութեան. սէր մը որ ի քուն ըլլայ մարդուն մէջ, զոր բաւական ըլլայ արթնցնել ու շարժման մէջ դնել: Աստուածային սէրն է այն՝ որուն պէտք ունի հոգին. այսինքն ոչ թէ մեր սէրը Աստուծոյ նկատմամբ և ոչ ալ Աստուծոյ մեր նկատմամբ ունեցած սէրը. այլ Աստուծոյ սէրը ինքնին, որ իրրեւ շնորհք մը կը հեղուի մեր սիրտերուն մէջ: Այս աստուածային սէրն է որ ետքէն պիտի ըլլայ մե՛ր սէրը Աստուծոյ նկատմամբ:

Միջնորդը այս Աստուածային սիրոյ մեր սիրտերէն ներս փոխանցումին՝ Սուրբ Հոգին է: Նախ ինք անձամբ կը մտնէ մեր հոգիներուն մէջ, և ապա ներսէն մեզի կը ճանչցնէ Աստուծոյ Սէրը, և կը հաղորդէ զայն իբրեւ ոյժ մը որ կը զանգէ, ձեռի կը բերէ, ու կը թրծէ մեր զգացումները, յառաջադրութիւնները, խտէալները եւ գործերը: Աստուած իր սէրը մեր սեպհականութիւնը կ'ընէ, ու ատիկա կ'ըլլայ մեր մէջ աղբիւրը Աստուածային կեանքին: Այս պարգեւին շնորհիւ, մենք կը տողորուինք սիրով մը որ նման է Աստուծոյ ունեցած սիրոյն, ու ասով մենք իրաւունք կ'ունենանք Աստուծոյ որդիներ կոչուելու տիաղոսին, իրրեւ մասնակիցներ ի՛ր իսկ բնութեան: Հաւատացեալին բնութիւնը այն ատեն կը նմանի Աստուծոյ բնութեան: Նա որ սիրոյ մէջ կը

բնակի, Աստուծոյ մէջ կը բնակի, և Աստուծոյ իր մէջ, Ով որ այսպէս մտած է սիրոյ ոլորտի մը մէջ, բարձրացած է երկնային մակարդակի մը: Շատ պերճախօս և զեղեցիկ եզր մըն է բնակիլը այսպիսի կապակցութեամբ: Սէրը այն բնակարանն է ուր կը բնակի մարդ: Ուրիշ խօսքով Աստուծոյն է այն վեհազայրը ուր հոգին սահմանուած է բնակելու, և փոխադարձաբար:

Աստուծոյն սիրոյ այս վեհաբանին մէջ է որ կամքը պիտի գտնէ իր ազատութիւնը: Աստուծոյն է այն միջավայրը ուր պէտք է բնակի մարդկային կամեցողութիւնը, գտնելով մեր բնակարանը Աստուծոյ մէջ՝ արտաքին բոլոր կաշկանդութիւնները վերջ կը գտնեն: Ասիկա լոկ վերացական իտէալ վիճակ մըն է, այլ կարելի իրականութիւն մը: Ընթացողութիւն, ինքնազգացողութիւն, և Սէր, նուազ իրականութիւններն են քան Միտքը, ինքնամտանքը և կամքը:

Մեր էութեան իւրաքանչիւր մասը իր ճշմարտ միջավայրին մէջ բերելով է որ հոգին իր ազատագրման գործը ի գլուխ կը հանէ: Լոկ պարտականութեան կեանքը այսպէս կը փոխակերպուի ազատութեան և երջանկութեան կեանքին:

Ենթադրենք որ մէկու մը բաղձանքները մասամբ միայն սրբուած են, Աստուծոյ խաղաղութեան մասին գաղափար մը կազմուած է և նոյնիսկ ճաշակուած: Սակայն ազատութեան պակասին հետեանքով, այս խաղաղութիւնը բոլորովին կը խանգարուի. անընդհատ պայքարներ ու կրկնուած անկումներ երջանկութեան ամեն կարելիութիւն կը կապեն: Այսպիսին լսած է որ պայքարը քրիստոնէական կեանքին յատկանիշներէն է: Աստուծաշունչէն ալ կը սորվի որ ինք պէտք է «բարեւք պատերազմը մղէ», և խաչին դրօշին ներքեւ մտած զինուոր մը լինելով պէտք է հազնի Աստուծոյ ընձեռած բոլոր զրահները: Պայքարը, ինչպէս յստակօրէն կը նշմարէ Ս. Գրքին մէջ, անհրաժեշտ է քրիստոնէական կեանքին մէջ: Սակայն որչափ յաճախ այսպիսին չի գատորոշեր պայքարը ըմբոստութենէն: Այսպիսի պարագաներուն կրնայ ըլլալ որ կամքը ամբողջութեամբ չէ ենթարկուած Աստուծոյ. կրնայ ազդեցութեան ներքեւ ինկած ըլլալ չար բաղձանքի մը: Բնական է անկապել, որ այսպիսի հո-

գիի մը մէջ խաղաղութիւնը պիտի չկրնայ տիրապետել: Կարելի է երեւակայել պարագաներ ուր կամքը զօրաւոր է և կիրքերը լաւ հակակշռի տակ առնուած: Բայց ի՞նչ կ'ըլլայ արդիւնքը. — կեանք մը որ արտաքինապէս հեռու է չարէն, ու մօտ՝ բարիին. բայց ոչ հրեք կեանք մը որ երջանիկ է, որ ազատ է: Կրնաս հանգիպել մարդոց սրտնք կը գործեն խղճմտօրէն ու կը վարեն պարկեշտ և ուղիղ կեանք. բայց կրնայ պատահիլ որ այդ մարդը ոչ մէկ գաղափար ունենայ իրական երջանկութեան ու ազատութեան՝ Աստուծոյ ծառայութեան մէջ:

Խղճմտանքին ոյժը և կամքին զօրութիւնը բաւարար կրնան ըլլալ շատ մը պարագաներուն կիրքերը հակակշռի տակ պահելու համար, այնպէս որ մէկը կրնայ վերծնալ ընդհանրապէս արտաքին մեղանշական գործերէ, կրնայ նոյնիսկ ունենալ բաւականաչափ եռանդ ու գործունէութիւն Աստուծոյ ծառայութեան մէջ: Սակայն ի՞նչ պրկումի ու տեական կաշկանդումի ենթակայ է այդպիսին ներսէն: Քրիստոսի լուծը իրեն այնպէս կը թուի որ շարունակ կը ճնշէ իր վրայ: Սոյն լուծը քաղցր չի դարձնել և ոչ ալ Անոր բեռը՝ թեթեւ:

Արդ, ենթադրենք որ այսպիսին խորապէս ու լիակատար կերպով Ս. Հոգիի ազդեցութեան ներքեւ լինայ. ենթադրենք որ Աստուծային սէրը սրբէ իր բաղձանքները այն աստիճանով որչափ Աստուծային ճշմարտութիւնը ազատագրած է իր միտքը և Աստուծային խաղաղութիւնը՝ իր խղճմտանքը: Ի՞նչ կ'ըլլայ հետեւանքը: Լիակատար փոփոխութիւն մը տեղի կ'ունենայ իր ամբողջ կեանքին մէջ: Որովհետեւ հիմակ կը սիրէ ճշմարտութիւնը ու կը հրճուի անով, ինչպէս նաեւ կը ճանչնայ Անոր գերազանցութիւնը. այժմ գայն գործադրելը դիւրին կը գտնէ: Կը սկսի սիրել ինչ որ Աստուծոյն կը հրամայէ. ու երբեք դժուար չէ ընել ինչ որ մէկը կը սիրէ: Կը ստուգէ՝ իր իսկ փորձառութեամբ՝ ճշմարտութիւնը ստանդարտէ: «Իր պատուիրանները կատարելը ծանր չէ»: Կը գտնէ ազատութեան գաղտնիքը և երջանիկ կը զգայ Աստուծոյ ծառայութեան գործին մէջ:

Ջանա՛ ուրեմն ըմբռնել սա փառաւոր իրողութիւնը թէ կրնաս Քրիստոսը ունենալ

իրեն Աստուածային սէր որ կը լեցնէ քու հոգիդ: Ինչպէս որ կրնայ ըլլալ որ նարդոսի չիշը տան մը մէջ գտնուի ու տանտէրը անտեղեակ մնայ անոր գոյութեան, այնպէս ալ Քրիստոս երկար ատեն կրնայ՝ Իր անուըդ դաւանողներուն մէջ ըլլալ և ասոնք անգիտակ մնան Իր ներկայութեան: Բայց անմիջապէս որ չիշը կոտորի, ու իւզը դուրս թափի, այն ատեն բուրմունքը կը լեցնէ ամբողջ տունը: Այնպէս ալ երբ Աստուծոյ սէրը հոսի սիրտերէն ներս Ս. Հոգիի միջոցաւ, երբ Աստուածային սիրոյ անհուն գանձերը, որոնք ամբարուած են Քրիստոսի մէջ, յայտնուին մեր մէջ, անոնց ազատարար ու աշակերպող ազդեցութիւնները անմիջապէս կը տեսնուին ու կը զգացուին: Իրենց մաքրիչ ու սրբարար արդիւնքները, մեր խորհուրդներուն ու բաղձանքներուն վրայ, կը ճանչցուին: Այն ատեն միայն կը սկսինք սորվիլ թէ ինչ ըսել կ'ուզէր Տէրը երբ կ'ըսէր. «Երանի անոնց որոնք սրտով մաքուր են, որովհետեւ անոնք զԱստուած պիտի տեսնեն»:

Բայց թերեւս հարցնես. Ինչպէս կրնամ ստանալ այս սէրը: «Սէրը, ըսած է մէկը, չի կրնար արտադրուիլ հոգիին ինքն իր վրայ բանեցուցած արարքով մը. նաւակին մէջ եղող մարդը չի կրնար շարժման մէջ դնել զայն, մէջէն հրելով»:

Ոչ թէ ճիշդով ու մաքառումով է որ այս երջանիկ վիճակը յառաջ պիտի գայ մեր մէջ, այլ՝ իրական նուիրումով մեր անձերուն՝ Աստուծոյ. կանգնէ՛ հանդարտօրէն Իր առջև. բա՛ց քու էութեանդ բոլոր խողովակները Իրեն, ու թոյլ տուր որ գայ Ան ու տիրանայ քու էութեանդ բոլոր թեւերին: Յատկապէս տո՛ւր Իրեն քու սիրտդ, բաղձանքներուդ այդ ամբողջը, և զգացումներուդ գահը: Ենթարկէ՛ ամէն ինչ Անոր, ու Տէրը պիտի մտնէ, բերելով Իրեն հետ իր շնորհաց ու փառքի բոլոր ճոխութիւնները, վերածելով՝ պարտականութենէն միայն իր մղումը ստացող կեանքդ, սէրէն և ազատութենէն միայն իր թափը առնող կեանքի:

Հայացոյց՝ Ն. ԱՅԵՂԱՅ

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՀՐԵԱՆ

«Երուսաղէմ, Երուսաղէմ, որ կոտորես զմարգարէսն եւ Կարկոծ առնես զառաքելսն առ ինչ. Բանի՛ցս անգամ կամեցայ ժողովել զմահկունս Բա, զոր օրինակ ժողովել հաւ զձագս խր ընդ քեռով եւ ոչ կամեցարուք. անա քողեալ լիցի ձեզ տունդ ձեր աւերակ: Բայց ասեմ ձեզ, թէ ոչ եւս տեսնիցէ՛ զիս մինչեւ ասիցէ՛, օրհնեալ եկեալ յառնուի Տեառն:» (ՄԱՍՅ. ԻԳ. 37-39)

Հրաժեշտի վերջին խօսքերն են ասոնք Յիսուսի, խորունկ, տաք, սիրով ու ցաւով բարախուն, ինչպէս ամէն խօսք հրաժեշտի: Իր կեանքի վերջին օրերուն մէջ արտասանուած, Տաղաւարահարաց տօնին առթիւ, ուր ուխտաւոր խայտաղէտ բաղմութիւն մը լեցուցած էր Երուսաղէմը, մեծ հոգիի մը և հայրենասէրի մը կողմէ, որ առանց սակարկութեան իր կեանքը և արիւնը ի սպաս դրաւ իր ժողովուրդին բարոյական և հոգեկան վերականգնումի գործին: Երեք տարիներ շարունակ, շրջապատուած խուճար մը երիտասարդ ու խանդավառ մարդերով, ըսած էր անոնց թէ՛ իրենց ապրած դարը տեղի պիտի տար նոր դարաշրջանի մը. թէ՛ իրենց արիւնով ու ճիւղերով նոր ընկերութիւն մը պիտի կազմուէր, Աստուծոյ արքայութեան տիրապետումը երկրի վրայ, ու մարդոց կեանքէն ներս. թէ՛ իրենք կոչուած են գծելու ճամբան ուրկէ պիտի քայլէ Աստուած իր բանակներով: Ու այս մարդերով, Պաղեստինի ամենէն խուլ անկիւններն անգամ տարաւ իր խօսքին սփոփանքը, յուսահատած ու բարոյապէս քայքայուած սերունդի մը երակներէն ներս նոր կեանք ներարկեց, անոնց համար նոր տեսիլքներ, նոր երազներ հիւսեց, մատնանշելով նոր ընկերութեան կազմութեան մէջ հրեայ ժողովուրդին վիճակուած ու վերապահուած երջանիկ դերը, ու իր սրտին երգերով մեղմեց անոնց տառապանքը: Գիւղն ամբողջ, իր միամտութեամբ, պարզութեամբ, ու հաւատքով Իրեն կապուեցաւ. մինչ՝ Երուսաղէմը, տիրասպան այդ քաղաքը, իր կրօնական կաղժակերպութիւններով, նեղմիտ մտաւորականութեամբ ու խարդախ առեւտրականներով իր դէմ ելաւ: Քանի՛ քանի՛ անգամներ փորձեց Երուսաղէմի մէջ՝ փլուզել